

Úloha č. 12

Zlé rozhodnutia - a čo ďalej?

Základný verš

(Ezd 9,6 SEkP) *a vravel som: Môj Bože, pýrim sa a hanbím sa pozdvihnúť svoju tvár k tebe, môj Bože, lebo naše neprávosti nám prerástli cez hlavu a naše previnenia siahajú až po nebesia.*

Ezd 9,6 je súčasťou Ezdrášovej kajúcej modlitby. Prvá časť tohto textu je písaná v prvej osobe jednotného čísla, v druhej časti prechádza do množného čísla. Ezdráš tým nevyjadruje to, že by sa sám dopustil odpadnutia od Boha v dôsledku zmiešaného manželstva, ale vyjadruje tým solidaritu a spolupatričnosť s hriechmi svojho ľudu (podobne aj Neh 1,6; 9,33; Dan 9,5-19). Ezdráš si uvedomuje, že ľud svojím konaním opakuje chyby svojich predkov, ktoré spôsobili náboženský úpadok národa a následnú stratu slobody v babylonskom exile.

Práve ona spolupatričnosť je veľmi dôležitá. Ezdráš sa nesnaží zakryť chyby svojho ľudu, plne ich priznáva, no od svojho ľudu sa ani nedištancuje. Je ľahké kritizovať vlastnú cirkev z pozície vyčlenenia, ale takáto kritika málokedy pomôže. Oveľa lepšie je uvedomenie si, že aj ja som súčasťou cirkevného spoločenstva a zmena spoločenstva začína zmenou jednotlivca. Ezdrášova kritika nepramení z nenávisti, ani akéhosi vlastného ublíženia, ale z lásky k svojmu ľudu. Ezdrášova solidarita dokonca "zahŕňa celé generácie"¹ nie len súčasníkov. Je to rozdiel oproti farizejom v Ježišovej dobe, ktorí kritizovali svojich predchodcov za to ako sa správali k božím prorokom a samých seba videli v oveľa lepšom svetle (viď Mt 23,29-32). Ezdráš doslova hovorí o tom, že je "poliaty/pokrytý hanbou"². Ezdrášova hanba pramení z toho, že ako ľud sa nedokázali poučiť z chýb svojich predkov, a hoci len "teraz sa Hospodin, náš Boh, na chvíľočku nad nami zmiloval" (v. 8), znovu opakujú tie isté previnenia, kvôli ktorým ich otcovia išli do zajatia.

To, že "naše neprávosti nám prerástli cez hlavu a naše previnenia siahajú až po nebesia" poukazuje na skutočnosť, že si ako ľudia nedokážeme poradiť s vlastnou nespravodlivosťou a hriechnosťou. Preto sa Ezdráš obracia na modlitbe k Bohu, lebo očakáva len Božiu milosť.

¹ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, vol. 16. Grand Rapids: Zondervan, ePab edition 2018. s. 566. ISBN 978-0-310-58836-8. str. 236.

² PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 73.

Nedeľa: Problém a Nehemiášova reakcia

(Neh 13,23-25 SEKP) ²³*V tých istých dňoch som videl Júdovcov, ktorí sa oženili s Aždód'ankami, Amónčankami a Moabčankami. ²⁴Polovica ich detí hovorila po ašdótsky a nevedeli hovoriť po judsky, iba rečou niektorého iného národa. ²⁵Preto som sa s nimi pohádal - zlorečil som im, niektorých mužov som zbil, vysmial som ich a zaprisahal na Boha: Nevydávajte svoje dcéry za ich synov a neberte ich dcéry pre svojich synov ani pre seba!*

V čase Nehemiášovho návratu bola situácia oveľa horšia. Skutočnosť, že deti rodiace sa zo zmiešaných manželstiev nevedia hebrejsky (v tej dobe už len reč Písma), je veľmi vážna. Výraz "hovoriť po judsky", ktorý máme v 24. verši znamená "pravdepodobne hebrejčinu"³. Jazyk je dôležitý pre identitu každého národa. Pre židov obzvlášť, pretože židovská Biblia je zväčša v hebrejčine a niektoré časti v aramejčine. Byť Židom je predovšetkým o náboženskej identite, ktorá je zjavená v Tóre. Práve judaizmus, teda náboženský vzťah medzi Židmi a Hospodinom, ktorý je vyjadrený v Písme je jedným z dôvodov, prečo identita tohto národa prežila až do súčasnosti. (Kde sú dnes Filištínci, Edomiti, Amoniti, Moabiti, Kanaánčania, apod.?)

Je tu spomenutý jazyk "ašdótčina", tento jazyk bol narozdiel od amónčiny a moabčiny ne-semitského pôvodu. Jedná sa pravdepodobne o dialekt, ktorý zostal po Filištínoch⁴ a bol od hebrejčiny, aramejčiny, či od amónčiny a moabčiny veľmi odlišný. Tieto deti svojou neznalosťou hebrejčiny ako jazyka Písma mali v poznaní Hospodina veľkú prekážku. Ak by sa s tým nič nerobilo, budúcnosť Izraela by bola veľmi ohrozená.

WILLIAMSON tiež upozorňuje na fakt, že sú spomenuté len tri národy a úplne chýba zmienka o Samaritánoch, Araboch a ďalších, ktorí s Judskom susedili, ukazuje, že rozmer tohto problému, bol len na lokálnej úrovni. To aj odôvodňuje prečo bola Nehemiášova reakcia tak impulzívna a nedeje sa náprava s judským ľudom ako celkom, ako to bolo v prípade Ezdráša.

³ FENSHAM, F. Ch. The New International Commentary of the Old Testament: *The Book of Ezra and Nehemiah*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co. 1982. s. 268. eISBN 978-1-4674-0585-0. [Kindle version]. str. 266.

⁴ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 500.

Pondelok: Nehemiášovo prísne napomenutie

(Neh 13,26-27 SEkP) ²⁶*Či nezhrešil týmto izraelský kráľ Šalamún? Medzi mnohými národmi nebolo kráľa, ako bol on; bol miláčikom svojho Boha a on ho ustanovil za kráľa nad celým Izraelom, a predsa aj jeho zvedli na hriech ženy, cudzinky.* ²⁷*Či musíme o vás počúvať, že páchate všetko toto veľké zlo a že ste sa spreneverili svojmu Bohu, keď sa ženíte s cudzinkami?*

"Príklad Šalamúna je citovaný pre potvrdenie argumentu, že aj človeka tak hmotne, ako aj duchovne zvýhodneného, môžu viesť cudzie manželky k hriechu, o čo viac potom tieto manželstvá ohrozujú ich, obyčajných ľudí."⁵ Nehemiáš sa tu odvoláva na 1 Krľ 11,1-10, kde máme stručne popísané Šalamúnovo odpadnutie od Hospodina. Dôvodom tohto veľkého odpadnutia bolo, že "Šalamún miloval mnohé cudzinky... Šalamún k nim prilipol láskou... Jeho ženy mu odvrátili srdce..." (1Krľ 11,1.2.3) Šalamún si vo svojej mladosti užíval lásku mnohých žien. "Keď Šalamún zostarel, ženy v ňom vzbudili taký záujem o iné božstvá, že prestal byť plne oddaný svojmu Bohu Hospodinovi, ako bol jeho otec Dávid." (1Krľ 11,4) Potom je vymenovaných množstvo cudzích bohov, dokonca vrátane Molocha, ktorého kult bol veľmi ohavný. Výsledkom bol hnev Hospodina a rozdelenie Izraela za vlády Šalamúnovho syna.

Netreba sa pohrávať s pokušením vo vlastnom presvedčení, že sme dostatočne múdri, alebo zbožní na to, aby sme toto pokušenie vedeli zvládnuť.

⁵ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 501.

Utorok: Ezdrášova reakcia

(Ezd 9,1-2 SEkP) ¹*Ked' sa toto vykonalo, pristúpili ku mne predstavení so slovami: Izraelský ľud ani kňazi, ani leviti sa neoddelili od národov týchto krajín, totiž od Kanaánčanov, Chetitov, Perizzejcov, Jebúsejcov, Ammónčanov, Moabčanov, Egypt'anov a Amorejčanov, a konajú podľ'a ich ohavností.* ²*Vzali si za ženy z ich dcér pre seba i svojich synov a pomiešali sväté potomstvo s národmi tých krajín. Kniežatá a predstavení sa prehrešili dokonca prví.*

Tu máme úvod, ktorý predchádza Ezdrášovej modlitbe o ktorej sme už hovorili úplne na začiatku. Prvý verš začína slovami "ked' sa toto vykonalo". To nás môže nabádať k domnienke, že udalosti deviatej kapitoly sa odohrali hneď po Ezdrášovom príchode do Jeruzalema (o čom hovorí ôsma kapitola). Je dôležité si však uvedomiť, že Ezd 9 tvorí tématickú jednotu s Ezd 10. Avšak z Ezd 7,9 vieme, že Ezdráš sa dostal do Jeruzalema v piatom mesiaci, zatiaľ čo udalosti Ezd 9 a 10 sa odohrávajú až v deviatom mesiaci (viď Ezd 10,9). Máme tu teda časový odstup štyri mesiace. "Je možné, že tento časový interval bol vyplnený udalosťami, ktoré sú zaznamenané v Neh 8, ktoré sa odohrali v siedmom mesiaci."⁶

Treba povedať, že maželstvo s cudzinkami samo o sebe nie je v Mojžišovom zákone zakázané (viď napr. Gn 16,3; 41,45; Ex 2,21; Nm 12,1; 2 Sam 3,3 atď), ale manželstvo konkrétne s pôvodnými obyvateľmi Kanaánu bolo výslovne zakázané (viď Ex 34,11-16; Dt 7,1-4; 20,10-18). Avšak aj tu existujú výnimky - napr. moabčanka Rút po tom ako prijala Hospodina nie je považovaná za cudzinku a Boaz si ju bez problémov berie za ženu. Problémom teda nie sú cudzinci ako takí, ale cudzinci, ktorí nechcú prijať Hospodina za svojho Boha a naopak robia misiu v radoch Božieho ľudu. Z historického hľadiska môžeme vidieť, že práve pohanské náboženstvá pôvodných obyvateľov Kanaánu, boli pre svoje sexuálno-extatické prvky pre Izraelitov veľmi lákavé. WILLIAMSON preto zdôrazňuje, že túto pasáž o manželstvách musíme vnímať už "ako výklad zákona"⁷ do konkrétnych pomerov, ktorým Ezdráš aktuálne čelil. Aj zoznam národov v druhej časti prvého verša slúži skôr ako určitý vzorec pre "ohavnosti", ktorý je zo zákona prevzatý. Je totiž nepravdepodobné, že by sa v dobe Ezdráša ešte dalo hovoriť o niektorých etnikách, ktoré sú v tomto verši vymenované. Principiálne to znamená výstrahu, že "hlavné náboženské nebezpečenstvo hrozí od najbližších"⁸ susedov.

Druhý verš hovorí o "svätom potomstve". Tento termín treba chápať z náboženského hľadiska, nie z etnického. "Koncept Abrahámovho semena, ktoré si Boh vybral ako svätý ľud, nie kvôli akejkol'vek nadradenosti, ale preto, aby bol jeho služobníkom pre požehnanie národov."⁹ Celý problém bol o to závažnejší, že šľachta sa týchto činov dopustila ako prvá a zároveň, ako poukazuje už prvý verš sa to dotýkalo aj náboženských vodcov (kňazov a levitov).

⁶ WILLIAMSON, H. G. M. Word Biblical Commentary: *Ezra-Nehemiah*, str. 231.

⁷ tamtiež, str. 232.

⁸ tamtiež, str. 232.

⁹ tamtiež, str. 233.

Streda: Ezdrášove rozhodnutia a činy

(Ezd 10,11.12.19 SEkP) ¹¹*Preto sa teraz vyznajte Hospodinovi, Bohu svojich otcov, urobte mu po vôli a oddel'te sa od národov tejto krajiny a od cudzinciek!* ¹²*Celé zhromaždenie odpovedalo veľkým hlasom: Sme povinní urobiť tak, ako nám hovoríš. ...* ¹⁹*Zaručili sa, že svoje ženy prepustia a že za svoju vinu obetujú barana zo stáda.*

Tento text potrebujeme do dnešnej doby vykladať principiálne. To znamená, že nie je možné ho len surovo vziať a naskrutkovať na našu dobu. Nenabáda človeka k rozvodu, ani k opusteniu vlastných detí. Musíme zistiť princíp, ktorý tento text obsahuje a následne tento princíp aktualizovať.

v. 11: V jedenástom verši máme tri slovesá v rozkazovacom spôsobe, ktoré majú riadiacu funkciu: *tenú tóda* "dajte vďaku! / vyznajte!"¹⁰; *wa^asú recónó* "a čiňte vôľu jeho!"¹¹; *wehibadlú* "oddel'te sa!"¹². Máme tu teda určitý návod ako postupovať v prípade, keď sme usvedčení z hriechu. (1) Vyznanie - pre vyznanie je v hebrejčine rovnaký výraz ako pre vďakyvzdanie (dokonca aj chválenie, obeť vďaky, pieseň vďakyvzdania)¹³. Avšak "v dvoch textoch, podstatné meno *tóda* označuje doxológiu [oslavou] súdu, chválením uznať, že Boh má pravdu: Joz 7,19 a Ezd 10,11."¹⁴ To znamená, že vyznávanie našich hriechov Bohu je vlastne oslávením Božieho súdu nad nami. Svojím vyznaním uznávame, že Boh má pravdu, že sme vinní a Boží rozsudok nad nami je spravodlivý. Vyznaním teda oslavujeme Božiu spravodlivosť. Po takomto vyznaní nasleduje druhý krok. (2) "činiť jeho vôľu" - pri vyznaní to nesmie skončiť. Činiť Božiu vôľu znamená, že podriadime svoju vôľu tej Božej. Už mi primárne nejde o to, čo chcem ja, ale čo chce Boh. A nekončí to len na teoretickej úrovni, ale Božiu vôľu aj konáme. (3) Tretí krok je oddeliť sa od toho, čo ma odvádzalo od konania Božej vôle. V prípade Izraela v Ezdrášovej dobe to boli manželstvá s pohanmi. Treba však povedať, že ak je už manželstvo uzatvorené, tak je už neskoro. Nedá sa to plne napraviť. Popravde ani jeden z týchto troch krokov nie je možné človeku vykonať vo vlastnej sile. Ako vyznávanie, tak konanie Božej vôle a oddelenie sa od zdroja pokušenia je všetko výsledkom činnosti Ducha svätého v človeku. Každý ďalší krok automaticky vyplýva z toho predchádzajúceho. Je to radikálna zmena, ktorá bez Božieho zásahu nie je pre človeka možná. To ukazuje aj kontext kníh Ezdráš-Nehemiáš. Pretože v 12. verši celé zhromaždenie slávnostne vyhlasuje svoj súhlas s Ezdrášovými podmienkami a v 19. verši to celé potvrdia obeťou, tak napriek tomu, keď sa neskôr Nehemiáš vráti späť do Jeruzalema, narazí na úplne rovnaké problémy, aké predtým riešil už Ezdráš. Dokonca aj Josephus dokladá, že problém so zmiešanými manželstvami pretrvával počas celého obdobia perzskej nadvlády.¹⁵

¹⁰ PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. str. 63.

¹¹ tamtiež, str. 126.

¹² tamtiež, str. 24.

¹³ ALLEN, L. C. "הָדָה" in: VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. Vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1152 s. ISBN 978-0-310-49974-9. str. 405.

¹⁴ ALLEN, L. C. "הָדָה" in: VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. str. 408.

¹⁵ viď. WILLIAMSON, H. G. M. *Word Biblical Commentary: Ezra-Nehemiah*, str. 500-501.

Štvrtok: Manželstvá dnes

(1Kor 7,10-17 SEkP) ¹⁰*Ženatým a vydatým však prikazujem - nie ja, ale Pán - , aby žena neodchádzala od svojho muža. ¹¹Ak by však aj odišla, nech ostane nevydatá, alebo nech sa zmieri so svojim mužom; a muž nech ženu neprepúšťa! ¹²Ostatným hovorím ja, nie Pán: Ak niektorý brat má neveriacu ženu a ona aj nad'alej chce s ním žiť, nech ju neprepúšťa. ¹³A ak niektorá žena má neveriaceho muža a ten chce s ňou aj nad'alej spolu žiť, nech ho neopúšťa. ¹⁴Lebo neveriaci muž sa posväcuje skrze ženu a neveriaca žena sa posväcuje skrze brata. Inak by vaše deti boli nečisté, teraz sú však sväté. ¹⁵Ale ak sa veriaci odlučuje, nech sa odlúči. V takých prípadoch brat alebo sestra nie sú otrocky viazaní, veď Boh nás povolal k pokoju. ¹⁶Veď ako môžeš vedieť, žena, či zachrániš svojho muža? Alebo ako môžeš vedieť ty, muž, či zachrániš svoju ženu? ¹⁷Každý však nech žije tak, ako mu určil Pán, a podľa toho, ako ho povolal Boh. Tak to prikazujem vo všetkých cirkvách.*

Môžeme tu vidieť dve časti: príkaz "nie ja, ale Pán" a odporúčenie "ja, nie Pán". Trochu nás to zväzda dávať tomu čo hovorí Pavol a nie Pán menšiu váhu. Avšak vo verši 40 Pavol končí: "...aspoň podľa môjho úsudku. A nazdávam sa, že aj ja mám Božieho Ducha." V súvislosti s predchádzajúcimi textami z kníh Ezdráš a Nehemiáš o zmiešaných manželstvách, je tento text apoštola Pavla, vyvažujúcim textom. No napriek tomu, aj tu treba mať na pamäti, že Pavol tu nerieši "všeobecnú teológiu rozvodu, ale reaguje na konkrétne okolnosti"¹⁶ korintského zboru.

V prikázaní, ktoré hovorí Pán, naráža na Ježišove slová (Mt 19,1-10; Mk 10,2-12) o ochrane manželstva pred rozvodom. To znamená, že Božím prvotným zámerom je ochrana manželstva. V kresťanskej cirkvi však bola situácia o niečo zložitejšia, pretože sa stávalo, že z manželského páru uveril len jeden partner a druhý nie. V takomto prípade Pavol umožňuje rozvod, "ak sa neveriaci odlučuje". Je to zaujímavé, lebo akoby Pavol ani nepočítal s tým, že iniciátorom odlúčenia by mohol byť veriaci. Často sa stávalo, že keď človek uveril, začal páliť za sebou mosty a popretŕhal vzťahy s rodinou, ktorá zostala buď neveriaca, alebo inoveriaca. Pavol je tu však oveľa prozreteľnejší. Verš 14 hovorí o "posvätení" neveriaceho partnera skrze veriaceho partnera. "Slovo posvätený je pojem, ktorý Pavol bežne používa v súvislosti so spasením, ktorým sa Boží ľud oddeľuje (porov. 1Kor 1,2; 6,11), ale v tomto kontexte je význam iný, pretože pohanský partner je označený ako neveriaci a je jasné, že pokiaľ neveriaci zostane v manželstve, možnosť pre jeho spasenie zostáva."¹⁷

Pavol teda poukazuje na fakt, že aj manželstvo v ktorom je veriaci s neveriacim je čisté a plnohodnotné, pretože aj deti z tohto manželstva sú "sväté". V každom prípade otázka v 16. verši ukazuje na určitú neistotu, ktorá pramení zo skutočnosti, že človek sa musí rozhodnúť k viere v Krista slobodne. To znamená nedržať sa za každú cenu v manželstve s neveriacim, ak neveriaci chce toto manželstvo ukončiť. Zmiešaná manželstvá v tejto konkrétnej situácii apoštol Pavol vníma ako prostriedok k pokračujúcej misii. Naopak u Ezdráša a Nehemiáša boli takéto manželstvá rizikom odklonu od Boha.

¹⁶ TAYLOR, Mark. The New American Commentary: *1 Corinthians*. Vol. 28. Nashville: B&H Publishing Group. 2014. [ePub edition]. 761 s. ISBN 9781433681028. str. 229.

¹⁷ TAYLOR, Mark. The New American Commentary: *1 Corinthians*. str. 232.

Použité zdroje a literatúra

Biblia Hebraica Stuttgartensia. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

FENSHAM, F. Ch. *The New International Commentary of the Old Testament: The Book of Ezra and Nehemiah*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co. 1982. s. 268. eISBN 978-1-4674-0585-0. [Kindle version].

PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.

TAYLOR, Mark. *The New American Commentary: 1 Corinthians*. Vol. 28. Nashville: B&H Publishing Group. 2014. [ePub edition]. 761 s. ISBN 9781433681028.

VANGEMEREN, W. A. (ed.) *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. Vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1152 s. ISBN 978-0-310-49974-9.

WILLIAMSON, H. G. M. *Word Biblical Commentary: Ezra-Nehemiah*, vol. 16. Grand Rapids: Zondervan, ePab edition 2018. s. 566. ISBN 978-0-310-58836-8.